

Denek E.E.E. • Aslı Der

Çocuk Kitaplar • Roman • 184 sayfa • Önerilen sınıflar: 4, 5, 6
BİLİM ve TEKNOLOJİ • ZAMAN ve MEKÂN • BİREY ve TOPLUM
yapay zekâ • ekoloji • kentleşme • sosyal yaşam • aile içi iletişim • rüya • arkadaşlık • bilimkurgu • deney • göç • hikâye anlatmak • tarım • bilim

“Küçük Cadı Şeroks” üçlemesiyle sevilen yazar **Aslı Der**, okurlarını bu kez bilim dünyasının gizemli koridorlarında yürütüyor. Yapay zekâ alanındaki gelişmelere sürükleyici bir kurguyla yaklaşan yazar, çocuklukta sosyalleşmenin önemini, fazla korumacı aileleri, küresel ısınmadan göçlere kadar birçok güncel konuyu gülümseten bir dille anlatıyor. Bilimsel bir deneyi öyküleştiren, hem geleceği robotlarla paylaşmaya hazırlanan insanlığa ilişkin düşündürücü ipuçları veriyor, hem de sorumluluk bilincini ve vicdan kavramını tartışıyor. Okuru, rüyayla gerçek arasında felsefi bir yolculuğa çıkaran roman, bilimkurgunun kıyısında dolanıyor.

Evde Eğitilen Ekim, kısaca E.E.E., zeki bir çocuktur. Bilime meraklı ailesinin yönlendirmesiyle katıldığı deneyde YAZ adlı robotla tanışır. Deneyin amacı, insanın sosyal etkileşimlerini ve becerilerini rüyalar yoluyla gözlemlemektir. Her seansta anlatacak yeni bir hikâye bulması gereken Ekim ilk kez, yaşadığı sitenin dışındaki mahalleyle tanışır. Artık onu beklenmedik keşifler, ummadığı arkadaşlıklar ve dünyanın geleceği için cevaplaması gereken sorular beklemektedir...

TARTIŞMA KONULARI...

- 1- Kitabı tanıtmak isteseyiz, Ekim'in sıradışı ailesini nasıl anlatırsınız? Romanın başında dede ve anneanne hakkında neler öğreniyorsunuz?
- 2- Ekim, ne deneyi olduğunu bilmediği halde denekliği neden kabul ediyor? Bilim insanı Sinan, Ekim'in denek olarak seçilmesinin nedeni nasıl açıklıyor? İstemeseyiz bile sizin de ailenizi/sevdiklerinizi mutlu etmek için yaptığınız şeyler var mı; neler?
- 3- Ekim'in kabul ettiği deney nasıl bir şey? Rehber kim; görevi ne? Kız ya da erkek olması fark ediyor mu?
- 4- Anne ve babasının, Ekim'i ne olduğunu tam da bilmedikleri bir deneye sokmasına ilişkin düşünceniz nedir? Bu davranışları bilim aşkıyla açıklanabilir mi?
- 5- Ekim'in YAZ'la tanıştığı ilk rüyadaki çukurun mahalledeki “karadelik”le nasıl bir bağlantısı var? Ekim'in mahallesindeki arsaya neden “karadelik” diyorlar? Bu ayrıntı Ekim'in sosyal yaşamıyla ilgili hangi ipuçlarını veriyor?
- 6- Deney süreci Ekim'in evindeki aile içi iletişimi nasıl etkiliyor? Bu süreç Ebru Hanım ve Melih Bey'in kişiliklerindeki hangi niteliklerin ortaya çıkmasını tetikliyor?
- 7- Ekim, rüyasında gördüğü küçük kızın istediği hikâye için neden göç konusunu seçiyor? Kızın verdiği “ülkem, uçurtmalar, kayısı ağaçları, resimli kitaplar”dan oluşan ipuçlarıyla siz nasıl bir hikâye kurardınız?
- 8- YAZ nasıl bir arkadaş? Onun yapısında biriyle arkadaşlık etmek hoşunuza gider mi? Böyle bir arkadaşlıkta sizi en çok zorlayacak şey ne olabilir?
- 9- Deneyi izleyen bilim insanları Ekim ve YAZ hakkında ne düşünüyor? Bu kadar zorlu bir projenin deneklerini ilk iki seanstaki etkinliklerine bakarak değerlendirmek doğru mu? Bilim insanlarının deneyi sonlandırma teklifine Ebru Hanım ne tepki veriyor? Neden?
- 10- Rüyadaki Çinli adamı kurtaracak Greta hakkında neler biliyorsunuz? Ekim, Greta'yı bulmak üzere mahalleyi keşfetmek için siteden çıktığında nelerle karşılaşılıyor?
- 11- Rüya ve arkadaşları neyin peşinde? Dünyanın eko sistemi diye söz ettikleri nedir; neler bu sistemin konusudur?

- 12- Melih Bey küresel ısınmanın tarımdaki etkileri için neler anlatıyor; diğer çiftçilerden neden yakınıyor? Sizce ülkemizde çiftçiler bu tehlikeye karşı hazırlıklı mı; nasıl hazırlanabilirler?
- 13- Sizce YAZ neden deneyin kontrolünü ele alıyor ve neler yapıyor? İnsanları neyle suçluyor? Ekim'den ne istiyor? Sinan neden Ekim'i uyandıramıyor?
- 14- Deney, Ekim'in yaşamında ve kişiliğinde neleri değiştirdi; nelerin farkına varmasını sağladı; ona neler kazandırdı?

YARATICI ETKİNLİKLER...

- **Oyun:** Dedesinin, Evde Eğitilen Ekim (E.E.E.) takma adını verdiği Ekim, Mars'ta Yaşayan Köpekli Ekim (MYKE) takma adını tercih ediyor. Herkes kendisi için benzer bir takma isim düşünsün; diğerlerine takma ismini oluşturan sözcüklerin baş harflerinden oluşan kısaltmayı söylesin. Herkes bu harflerden arkadaşlarının adını oluşturan sözcükleri tahmin etsin. (Örneğin, HYYİB: Her Yere Yürüyen İklimci Burcu, UGK: Uzay Gezgini Koray vb...)
- **Tartışma:** Bilgili olmakla bilgiyi kullanmak arasındaki farkı somut örnekler üzerinden sınıfça tartışın. Bilgi edinmenin amacı nedir? Kullanılmayan bilgi insanın ne işine yarar? Eğitim kurumlarının konuyla bağlantısı ve konuyla ilgili sorumluluğu nedir? Bunlar ve benzeri soruların yanıtlarını araştırıp tartışın.
- **Yazma:** Öğrenciler üçer kişilik gruplara ayrılınsın. Gruplar, ilk rüyada Ekim'den, verdiği "ülkem, uçurtmalar, kayısı ağaçları, resimli kitaplar" ipuçlarını içeren bir hikâye anlatmasını isteyen küçük kız örneğindeki gibi, çekilişte kendilerine çıkacak gruba 4 sözcük versin ve bu sözcükleri içeren birer hikâye yazmasını istesinler. Böylece her grup bir başka gruba içerik vermiş ve aynı zamanda da kendine verilen içeriklerle bir hikâye yazmış olacak. Bakalım hangi hikâyelerde hayal mantıkla harmanlanacak?
- **Video:** Herkes telefonuyla, "Bu kitap bakış açınızı nasıl etkiledi?" sorusuna yanıt veren birkaç cümlelik kısa bir özçekim yapsın. Çekimler sınıfta izlenirken hangi görüşün ortak olduğu saptansın.
- **Araştırma:** Sınıfça yapay zekâyı (AL) araştırın. Nerede, nasıl ortaya çıktı; hedefi ve kullanım alanları ne? Konuyla ilişkili gelişmeler hangi düzeyde? Yapay zekâ dünyanın ve insanlığın geleceğinde nasıl bir işlev üstlenebilir? Yapay zekânın olumlu-olumsuz kullanım alanları neler olabilir? Yapay zekâ nasıl istismar edilebilir? Bu ve benzeri sorular gruplarca paylaşarak araştırılsın. Gruplar ulaştıkları bilgileri sunum formatında diğerleriyle paylaşsın.
- **Proje:** Sınıfça eko sistemi oluşturan unsurları irdeleyin. Karbon ayak izlerini oluşturanlar neler? Araştırın, tartışın ve gruplar oluşturun. Her grup karbon ayak izlerini azaltmak üzere bir proje hazırlasın. Proje sonuçlarınızı, "Hepimiz Greta'yız!" adlı bir sergi düzenleyerek okulun ve ailelerin bilgisine sunun.
- **El işi:** Gruplar oluşturun; her grup iklim ve ekoloji konularında "doğru bilinen yanlışlar" kapsamındaki bir bilgiyi ve doğrusunu; bulut, kitap, kelebek, top, yelpaze, insan vb değişik biçimlerde oluşturduğu bir panoya dikkat çekecek biçimde yazarak/işleyerek okulun sürpriz noktalarına yerleştirsın. (Örnek: Küresel ısınma sonucu hiç kar yağmayacak: YANLIŞ / Isı değerleri ve mevsim dengeleri bozulacak: DOĞRU) Panolarda dikkati konuya yoğunlaştıracak renk, figür, malzeme, resim vb görsel unsurlardan da yararlanılabilir.
- **Sergi:** Öğrenciler 7 ayrı gruba ayrılınsın. Her grup su kaynakları, ürün verimliliği, tarımsal denge bakımından küresel ısınmanın Türkiye'nin farklı bir bölgesinde yol açtığı değişimi inceleyerek kısa açıklamaların ve görsellerin yer aldığı bir pano hazırlasın. Hazırlanan 7 pano "Tarımdaki Tehike" isimli sergide diğer öğrencilerin ve velilerin dikkatine sunulsun.
- **Karikatür:** Ekim, Ebru Hanım, Melih Bey, Sinan, Rüya, Merve, Kaan, YAZ gibi roman kahramanlarının kişiliklerini ya da yaptıkları işi tanımlayan karikatürler yapın. Karikatürleri sınıfta oluşturacağınız özel bir panoda sergileyin.